

62011CJ0137

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

27. september 2012 (*1)

„Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus — Määrus (EMÜ) nr 1408/71 — Artiklid 13 ja 14c — Kohaldatav õigus — Füüsilisest isikust ettevõtjad — Sotsiaalkindlustussüsteem — Kuulumine teatava sotsiaalkindlustuskeemi alla — Isik, kes tegutseb liikmesriigis füüsilisest isikust ettevõtjana või ei tegele kutsealase tegevusega — Tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana teises liikmesriigis — Äriühingu esindaja — Elukoht äriühingu asukohajärgsest liikmesriigist erinevas liikmesriigis — Äriühingu juhtimine elukohaliikmesriigist — Siseriiklik õigusnorm, mis kehtestab ümberlükkamatu eelduse, et füüsilisest isikust ettevõtjana kutsealal tegutsemine toimub äriühingu asukoha liikmesriigis — Kohustuslik kuulumine selle liikmesriigi füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuskeemi alla”

Kohtuasjas C-137/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour du travail de Bruxelles'i (Belgia) 11. märtsi 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. märtsil 2011, menetluses

Partena ASBL

versus

Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud K. Schiemann, L. Bay Larsen (ettekandja), C. Toader ja E. Jarašiūnas,

kohtujurist: J. Mazák,

kohtusekretär: ametnik R. ŖereŖ,

arvestades kirjalikus menetluses ja 22. märtsi 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

—

Partena ASBL, esindaja: avocate M. Lauwers,

—

Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA, esindajad: avocat A. Moyaerts ja avocat E. Piret,

—

Belgia valitsus, esindajad: L. Van den Broeck ja J.-C. Halleux,

—
Euroopa Komisjon, esindajad: V. Kreuschitz ja G. Rozet,

olles 26. juuni 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1

Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35), muudetud nõukogu 29. juuni 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1606/98 (EÜT L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 308) (edaspidi „määrus nr 1408/71“), artikleid 13 ja 14c ning ELTL artiklit 21.

2

See taotlus esitati kohtuasjas, mille pooled on Belgia füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusasutus Partena ASBL (edaspidi „Partena“) ja äriühing Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA (edaspidi „äriühing Les Tartes de Chaumont-Gistoux“) ning mille ese on summad, mida Partena nõuab äriühingult 1999. aasta esimesest kvartalist kuni 2007. aasta neljanda kvartalini eest tasumata sotsiaalkindlustusmaksete ning neile lisanduvate kõrvalnõuete alusel.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3

Määruse nr 1408/71 põhjendustes 8–11 on kirjas:

„eri riikide õigusaktide üheaegse kohaldatavuse ning sellest tuleneva kattumise vältimiseks peaksid ühenduse piires liikuvad töötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad kuuluma ainult ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemi alla;

erandjuhte, mille puhul isiku suhtes on üheaegselt kohaldatavad kahe liikmesriigi õigusaktid, peaks esinema võimalikult vähe ja piiratud ulatuses;

selleks et võimalikult tõhusalt tagada kõigi liikmesriigi territooriumil töötavate töötajate võrdne kohtlemine, on asjakohane kindlaks määrata, et üldjuhul on kohaldatavad selle liikmesriigi õigusaktid, kus asjaomane isik töötab või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseb;

sellisest üldreeglist võib teha erandi, kui konkreetne olukord õigustab kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel teistsuguste kriteeriumide kasutamist“.

4

Määruse nr 1408/71 artikkel 13 „Üldreeglid“ sätestab:

„1. Isikud, kelle suhtes kohaldatakse käesolevat määrust, alluvad üksnes ühe liikmesriigi

õigusaktidele, arvestades artiklites 14c ja 14f sätestatud. Kõnealused õigusaktid määratakse kindlaks vastavalt käesoleva jaotise sätetele.

2. Arvestades artikleid 14–17:

a)

liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil või kui tema tööandjaks oleva ettevõtja või isiku registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht asub teise liikmesriigi territooriumil;

b)

liikmesriigi territooriumil füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil;

[...]"

5

Määruse nr 1408/71 artikli 14a „Füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes, v.a meremehed, kohaldatavad erireeglid” punkt 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Artikli 13 lõike 2 punkti b kohaldamisel arvestatakse järgmisi erandeid ja asjaolusid.

[...]

2) Tavaliselt kahe või enama liikmesriigi territooriumil füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes kehtivad tema elukohajärgse liikmesriigi õigusaktid, kui mingi osa tema tegevusest toimub selle liikmesriigi territooriumil.

Kui sellise isiku tegevus ei toimu üldse tema elukohajärgse liikmesriigi territooriumil, kehtivad tema suhtes selle liikmesriigi õigusaktid, mille territooriumil toimub tema peamine tegevus.”

6

Nimetatud määruse artikkel 14c „Erireeglid, mida kohaldatakse isikute suhtes, kes on samaaegselt töötajad ühe liikmesriigi territooriumil ja füüsilisest isikust ettevõtjad teise liikmesriigi territooriumil” näeb ette:

„Isiku suhtes, kes samaaegselt töötab ühe liikmesriigi territooriumil ja tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana teise liikmesriigi territooriumil, kehtivad:

a)

kui punktis b ei ole sätestatud teisiti, selle liikmesriigi õigusaktid, mille territooriumil ta töötab, või kui ta töötab kahe või enama liikmesriigi territooriumil, siis [olenevalt juhtumist kas ettevõtja või tööandja registrisse kantud asukoha või peamise tegevuskoha, ettevõtja filiaali või alalise esinduse või töötaja elukoha liikmesriigi õigusaktid];

b)

VII lisas märgitud juhtudel:

—
liikmesriigi õigusaktid, mille territooriumil ta töötab [...]

ja

—
liikmesriigi õigusaktid, mille territooriumil ta tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana [...]"

7

Määruse 1408/71 VII lisas on loetletud 18 juhtumit, mille puhul isiku suhtes kohaldatakse korraga kahe liikmesriigi õigusakte; nendeks on juhtumid, kus isik tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana ühes selles lisas nimetatud 17 liikmesriigist, ning töötajana mõnes teises liikmesriigis.

8

Selle punktis 1 on öeldud:

„Juhul kui isik tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana Belgias ja teeb tasulist tööd mõnes teises liikmesriigis”.

Belgia õigus

9

Belgia õiguses reguleerib füüsilisest isikust ettevõtjate kuulumist sotsiaalkindlustusskeemi alla eelkõige 27. juuli 1967. aasta kuninglik dekreet nr 38, mis käsitleb füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi korraldamist (Moniteur belge, 29.7.1967), mida on muudetud eelkõige 18. novembri 1996. aasta kuningliku dekreediga, mis sisaldab finants- ja muid sätteid füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi kohta vastavalt 26. juuli 1996. aasta seaduse, mis käsitleb sotsiaalkindlustussüsteemi ajakohastamist ja seadusjärgsete pensioniskeemide kestlikkust, VI jaotisele ning 26. juuli 1996. aasta seaduse, millega tagatakse eelarvetingimused Belgia osalemiseks Euroopa majandus- ja rahaliidus (Moniteur belge, 12.12.1996), artiklile 3 (edaspidi „kuninglik dekreet nr 38”).

10

Kuningliku dekreeedi nr 38 I peatükis „Kohaldamisala” sisalduva artikli 3 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva dekreeedi tähenduses on füüsilisest isikust ettevõtja iga füüsiline isik, kes tegutseb Belgias kutsealal, mille puhul ta ei ole seotud töölepinguga ega kollektiivlepinguga.

Kuni ei ole tõendatud vastupidist, eeldatakse, et isikule, kes tegutseb Belgias kutsealal, millelt võib teenida [1992. aasta tulumaksuseadustiku teatavate sätetega ettenähtud] tulu, kohaldatakse samu maksustamistingimusi, mis eelmises lõigus nimetatud juhtudel.

Käesoleva lõike kohaldamisel loetakse, et kutsealane tegevus toimub töölepingu raames, kui mõne töötajatele kohaldatava sotsiaalkindlustuskeemi kohaldamisel eeldatakse selles osas, et huvitatud isik on seotud töölepinguga.

[...] isikute puhul, kes on nimetatud sellise äriühingu või muu ühingu seaduslikeks esindajateks, mis on Belgia ettevõtte tulumaksu kohustuslane või Belgia mitteresidentide maksu kohustuslane,

eeldatakse ümberlükkamatult, et nad tegutsevad Belgias kutsealal füüsilisest isikust ettevõtjana”.

11

Sama kuningliku dekreeedi artikli 15 lõike 1 kolmanda lõigu kohaselt vastutavad äriühingud solidaarselt oma esindajatega viimaste sotsiaalkindlustusmaksete tasumise eest.

12

Cour d'arbitrage (vahekohus), mis hiljem muudeti Cour constitutionnelle'iks (konstitutsioonikohus), tunnistas 3. novembri 2004. aasta otsusega 176/2004 kuningliku dekreeedi nr 38 artikli 3 lõike 1 neljanda lõigu põhiseadusvastaseks isikute osas, kes on Belgia ettevõtte tulumaksu või Belgia mitteresidentide maksu kohustust kandva äriühingu seaduslikud esindajad ja kes ei juhi asjaomases sättes nimetatud äriühingut välismaalt. Nimetatud kohus asus seoses kõnealuste esindajatega seisukohale, et see ümberlükkamatu ning seetõttu üldine ja absoluutne eeldus ei ole nende isikute suhtes proportsionaalne, sest see ei võimalda esindajatel, kelle tegevus on lakanud, tõendada selle tegevuse lakkamist muidu kui lahkudes ametist ja lõpetades oma kohustused, mis tulenevad nende kuulumisest füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuskeemi.

13

Küll aga ei pidanud konstitutsioonikohus kuningliku dekreeedi nr 38 artikli 3 lõike 1 neljandat lõiku põhiseadusvastaseks Belgias asuvaid äriühinguid välismaalt juhtivate seaduslike esindajate suhtes. Ta asus seisukohale, et nimetatud eelduse ümberlükkamatust võib pidada vajalikuks, et tagada niisuguste esindajate kuulumine füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuskeemi, arvestades et siseriiklikul ametiasutusel ei ole selliste isikute suhtes seda teavet ega neid volitusi, mis tal on äriühinguid Belgiast juhtivate esindajate suhtes.

14

Sellest Cour d'arbitrage'i otsusest ilmneb, et käesoleval ajal kehtib Belgia õiguses endiselt ümberlükkamatu eeldus isikute suhtes, kes juhivad välismaalt Belgias asuvaid äriühinguid, nii et olenemata sellest, kas see tegevus ka tegelikult toimub, kuuluvad need isikud Belgias füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuskeemi alla.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15

Äriühing Les Tartes de Chaumont-Gistoux asutati 17. aprillil 1993.

16

Ta on Belgia maksukohustuslane, sest seal on tema registreeritud asukoht.

17

12. oktoobri 1995. aasta üldkoosolekul kuulus pool äriühingu aktsiakapitalist O. Rombouts'le ja teine pool M. Van Acker'ile. Üldkoosolekutel 7. juunil 2000 ja 7. juunil 2006 pikendati nende ametiaega juhatuse liikmetena.

18

O. Rombouts on alates 1999. aasta lõpust elanud Portugalis.

19

Ta on olnud seal töölepingu alusel tööl või saanud seal töötushüvitist alates jaanuarist 2001 kuni juulini 2005.

20

Eelotsusetaotluse esitanud kohtus märgib, et O. Rombouts on alates novembrist 2007 olnud Portugalis füüsilisest isikust ettevõtja, kuid lisab, et äriühingu Les Tartes de Chaumont-Gistoux väitel algas see füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise periood novembris 2005.

21

Partena tegi 28. mail 2008 O. Rombouts' ja äriühingu Les Tartes de Chaumont-Gistoux suhtes maksuotsuse nõudega tasuda 125696,50 euro suurune summa, mis vastab O. Rombouts' võlgnetavatele sotsiaalkindlustusmaksetele ajavahemiku eest alates 1999. aasta esimesest kvartalist kuni 2007. aasta neljanda kvartalini.

22

Äriühing Les Tartes de Chaumont-Gistoux vaidlustas selle nõude 5. augustil 2008 esitatud kaebusega Nivelles'i Tribunal du travail's (Nivelles'i töökohus).

23

Tribunal du travail tunnistas selle kaebuse oma 14. septembri 2009. aasta otsusega vastuvõetavaks ning 14. detsembri 2009. aasta otsusega põhjendatuks.

24

Partena esitas nende kohtuotsuste peale 29. jaanuaril 2010 apellatsioonkaebuse.

25

Menetluse käigus täpsustas ta, et pidades silmas O. Rombouts' töötajastaatust Portugalis alates 1. jaanuarist 2001, saab ta sellest ajast peale kuuluda Belgia füüsiliste isikute sotsiaalkindlustusskeemi üksnes teisesel alusel. Seetõttu vähendas ta põhinõude 125696,50 euro suuruse summa asemel summale 68137,61 eurot, millele lisanduvad intressid.

26

Äriühing Les Tartes de Chaumont-Gistoux omalt poolt vaidlustas O. Rombouts kuulumise Belgia füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi. Ta väitis, et kuningliku dekreeedi nr 38 artikli 3 lõike 1 neljas lõik on vastuolus liidu õigusega ning eelkõige EÜ artikliga 18.

27

Neil asjaoludel otsustas Cour du travail de Bruxelles menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1.

Kas määruse nr 1408/71 artikli 13 ja sellele järgnevate artiklite, eriti artikli 14c kohaldamisel võib liikmesriik pädevuse raames, mis tal on tema poolt füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes

kohaldatavast sotsiaalkindlustusskeemist tulenevate maksukohustuse tingimuste kindlaksmääramisel, võrdsustada „selles riigis maksustatava äriühingu välismaalt juhtimise” tegevusega tema territooriumil?

2.

Kas [kuningliku] dekreeedi nr 38 [...] artikli 3 lõike 1 neljas lõik on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, eeskätt [ELTL] artiklis 21 tagatud liikumis- ja elamisvabadusega, võttes arvesse, et nimetatud säte ei võimalda isikul, kes elab teises liikmesriigis ja juhib välismaalt äriühingut, mida maksustatakse Belgias, lükata ümber eeldust tema kuulumise kohta füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustusskeemi, samal ajal kui äriühingu esindajal, kes elab Belgias ega juhi välismaalt niisugust äriühingut, on võimalik see eeldus ümber lükata ja esitada tõendid selle kohta, et ta ei tegutse füüsilisest isikust ettevõtjana kuningliku dekreeedi nr 38 [artikli 3 lõike 1 esimese lõigu tähenduses]?”

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

Pädevus

28

Belgia valitsus leiab, et Euroopa Kohtul puudub pädevus esimesele küsimusele vastamiseks, kuna see eeldab, et Euroopa Kohus tõlgendaks kuningliku dekreeedi nr 38 artikli 3 lõike 1 neljandat lõiku või hindaks selle kooskõla määruse nr 1408/71 artikliga 14c.

29

Selles osas piisab kui tõdeda, et esimese küsimuse sõnastusest lähtuvalt palutakse selles tõlgendada liidu õigusnorme, antud juhul määruse nr 1408/71 artikleid 13 jj, mitte siseriikliku õiguse sätet ega anda hinnangut siseriikliku õiguse kokkusobivusele liidu õigusega.

30

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt (vt eelkõige 27. jaanuari 2011. aasta otsus kohtuasjas C-489/09: Vandoorne, EKL 2011, lk I-225, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika), on Euroopa Kohtul pädevus anda siseriiklikule kohtule kõik liidu õiguse tõlgendamise juhtnöörid, mis võimaldavad sel kohtul tema menetluses oleva kohtuasja lahendamisel hinnata teatava siseriikliku õigusnormi vastavust liidu õigusele.

31

Euroopa Kohus on seega pädev esimest küsimust analüüsima.

Vastuvõetavus

32

Belgia valitsus väidab, et esimene küsimus on vastuvõetamatu, sest põhikohtuasja lahendamise seisukohalt ei ole tarvis tõlgendada määruse nr 1408/71 artikli 14c punkti b.

33

Ta väidab nimelt, et O. Rombouts kuulumiseks Belgia füüsiliste isikute sotsiaalkindlustuskeemi ei

ole vaja kohaldada kuningliku dekreeedi nr 38 artikli 3 lõike 1 neljandas lõigus ettenähtud ümberlükkamatut eeldust.

34

See eeldus kehtib ainult seaduslike esindajate suhtes, kes juhivad välismaalt Belgias asuvaid äriühinguid ja kes ei deklareeri nimetatud riigis mingit ettevõtja juhatuse liikme tulu, väites, et nad tegutsevad oma käsundi teostamisel tasuta, selleks et vältida maksukohustust kaasa toova kutsealase tegevusega tegelemise nõude täitmist.

35

Belgia valitsuse väitel aga oli O. Rombouts kui juhatuse liige põhikohtuasjas vaadeldaval ajavahemikul äriühingu esindajana tegutsedes Belgia mitteresidendist maksukohustuslane vastavalt 1992. aasta tulumaksuseadustiku artikli 2 lõike 1 punkti 1 alapunktile a, artikli 227 lõikele 1 ja artikli 228 lõikele 1 ning 16. juulil 1969 Brüsselis allkirjastatud ning 5. aprillil 2001 jõustunud Belgia ja Portugali vahelise topeltnaksustamise vältimise ja muude tulumaksuküsimuste lahendamise kokkuleppe (Recueil des traités des Nations unies, 787. kd, lk 4), muudetud Brüsselis 6. märtsil 1995 allkirjastatud lisaprotokolliga (Recueil des traités des Nations unies, 2155. kd, lk 76) artiklile 16.

36

Belgia valitsus lisab, et O. Rombouts ei ole seda maksukohustust kunagi vaidlustanud ning vaidlusaluste sotsiaalkindlustusmaksete arvutamisel lähtuti tema kui ettevõtja juhatuse liikme sissetulekust, millest maksuhaldurile oli teatatud.

37

Seega ei saa O. Rombouts ega äriühing Les Tartes de Chaumont-Gistoux tugineda sellele, et käsund ei olnud tasustatud, selleks et vaidlustada kutsealase tegevusega tegelemise nõude täidetust.

38

Sellega seoses piisab kui tõdeda, et Belgia valitsus selgitas oma kirjalikes märkustes, et kuningliku dekreeedi nr 38 artikli 3 lõike 1 neljandas lõigus sisalduv eeldus näeb ümberlükkamatult ette, et ettevõtjate seaduslikud esindajad kuuluvad füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuskeemi alla „isegi” juhul, kui nad ei ole selle käsundi alusel mingit tulu deklareerinud.

39

See tähendab, et Belgia valitsuse enda sõnul kehtib see eeldus ka niisuguste äriühingu esindajate suhtes nagu põhikohtuasjas käsitluse all olev, kes on Belgias maksustatud mitteresidentide maksuga, kuna nad tegutsevad äriühingu esindajana.

40

Esimene küsimus ei ole seega asjakohatu, kuna see puudutab määruse nr 1408/71 artikli 14c punkti b.

41

Seetõttu on see küsimus vastuvõetav.

Põhiküsimus

42

Sissejuhatuseks tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on piiritlenud tema menetluses oleva vaidluse nende ajavahemikega seotud olukorraga, kus asjaomane äriühingu seaduslik esindaja elas Portugalis ning oli seal töölepingu alusel tööl või ei viljelenud mingit kutsealast tegevust. Ta leiab, et nende ajavahemikkude puhul ei näi määrus nr 1408/71 ja selle VII lisa välistavat kuulumist Belgia füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuskeemi alla. Euroopa Kohus peab oma analüüsis piirduma üksnes selle olukorraga.

43

Sellega seoses tuleb asuda seisukohale, et esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liidu õigusega, täpsemalt määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktiga b ja artikli 14c punktiga b ning sama määruse VII lisaga on vastuolus siseriiklikud õigusnormid, mis sarnaselt kuningliku dekreediga nr 38 lõike 1 neljanda lõiguga võimaldavad liikmesriigil ümberlükkamatult eeldada, et kui selles liikmesriigis maksustatavat äriühingut juhitakse välismaalt, siis toimub juhtimistegevus selle esimese liikmesriigi territooriumil.

44

Selle küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus ühtlasi teada, mil määral võib liikmesriik määratleda asjaomaste füüsilisest isikust ettevõtjate tegutsemise koha, et selgitada välja, kas nad kuuluvad tema füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuskeemi.

45

Sellega seoses tuleb meenutada väljakujunenud kohtupraktikat, mis juhib tähelepanu sellele, et määruse nr 1408/71 II jaotise sätetega, mis määravad kindlaks Euroopa Liidu piires liikuvatele töötajatele kohaldatava õiguse, soovitakse eelkõige tagada, et huvitatud isikud kuuluksid üksnes ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemi alla, et vältida eri riikide õigusaktide üheaegset kohaldatavust ning raskusi, mis võivad sellest tuleneda. Seda põhimõtet väljendab eelkõige selle määruse artikli 13 lõike 1 (vt eelkõige 12. juuni 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-611/10 ja C-612/10: Hudzinski ja Wawrzyniak, punkt 41).

46

Samuti tuleb meenutada, et määruse nr 1408/71 sätete tõlgendamisel tuleb lähtuda ELTL artikli 48 eesmärgist, milleks on aidata kaasa võõrtöötajate võimalikult täieliku liikumisvabaduse saavutamisele (vt eespool viidatud kohtuotsus Hudzinski ja Wawrzyniak, punkt 53).

47

Määruse nr 1408/71 põhjenduses 8 on rõhutatud, et asjaomased töötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad peaksid kuuluma ainult ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemi alla. Sama määruse põhjenduses 9 on lisatud, et erandjuhte, mille puhul töötaja suhtes on üheaegselt kohaldatavad kahe liikmesriigi õigusaktid, peaks esinema võimalikult vähe ja piiratud ulatuses.

48

Kõnealuse määruse põhjenduse 10 kohaselt on kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel üldjuhul asjakohaseks kriteeriumiks koht, kus asjaomane isik töötab või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseb. Määruse nr 1408/71 põhjenduse 11 kohaselt on sellisest üldreeglist erandi tegemine võimalik ainult konkreetsetes olukordades, mis õigustavad kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel teistsuguste kriteeriumide kasutamist.

49

Niisiis ilmneb määruse nr 1408/71 ülesehitusest ja süsteemist, et töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana „tegutsemise koht” on peamine kriteerium ainsa kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel ning et sellest kriteeriumist võib kõrvale kalduda ainult teatavate konkreetsete olukordade puhul, kasutades kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel täiendavaid kriteeriume, nagu näiteks töötaja elukoha liikmesriik, tööandjaks oleva ettevõtja asukoha, filiaali või alalise esinduse liikmesriik, või asjaomase isiku kutsealase tegevuse peamise toimumise liikmesriik, nagu on ette nähtud määruse nr 1408/71 artikli 14 punktides 2 ja 3, artikli 14a punktides 2 ja 3 ning artikli 14c punkti a lõpuosas.

50

Mis puudutab mõisteid „töötamine” ja „füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine” määruse nr 1408/71 artiklite 13jj tähenduses, siis nende puhul on viidatud tegevustele, mis on sellisena määratletud selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusalastes õigusaktides, kelle territooriumil need tegevused toimuvad (vt eelkõige 30. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-340/94: de Jaeck, EKL 1997, lk I-461, punkt 34, ning 30. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-221/95: Hervein ja Hervillier, EKL 1997, lk I-609, punkt 22).

51

Niisiis kuuluvad need mõisted oma sisu poolest nende liikmesriikide õigusesse, kelle territooriumil töötamine või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine toimub.

52

Määruse nr 1408/71 artiklite 13 jj kohaldamisel eelneb seetõttu tegevuse kvalifitseerimisele töölepingu alusel töötamiseks või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemiseks töötaja kutsealase tegevuse koha määramine, millest nähtuvalt sama määruse põhjenduse 10 sõnastusest sõltub üldjuhul kohaldatava õiguse kindlakstegemine.

53

Siiski peab erinevalt mõistetest „töötamine” ja „füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine” mõistet „tegutsemise koht” käsitama nii, et see kuulub mitte liikmesriikide õigusesse, vaid liidu õigusesse, ning seetõttu on selle tõlgendamine Euroopa Kohtu pädevuses.

54

Kui see mõiste kuuluks ka liikmesriikide õigusesse, siis võidaks kriteeriumi, mida see endast kujutab, asjaomastes liikmesriikides vastuoluliselt määratleda või tõlgendada, ning konkreetse isiku puhul võiks selle tulemuseks olla samale tegevusele mitme riigi õigusaktide üheaegne kohaldamine. Niisugune üheaegne kohaldamine tooks aga kaasa ohu, et huvitatud isikut kohustatakse tasuma samalt tulult kahekordseid sotsiaalkindlustusmaksid, karistades seeläbi töötajat, kes on kasutanud liidu õigusest tulenevat õigust vabalt liikuda, see aga oleks ilmselgelt vastuolus määruse nr 1408/71 eesmärkidega.

55

Euroopa Kohus on seoses kõnealuse määruse artikli 14d lõikega 2 sedastanud, et see säte kohustab liikmesriike kohtlema mittediskrimineerivalt töötajaid, kellele kohaldatakse selle määruse artikli 14c punkti b, võrreldes töötajatega, kelle kogu tegevus toimub ainult ühes liikmesriigis (vt 9. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-493/04: Piatkowski, EKL 2006, lk I-2369, punkt 27).

56

Seoses mõistega „tegutsemise koht” kui liidu õiguse mõistega olgu meenutatud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liidu õiguses määratlemata terminite tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramisel lähtuda nende tavakeele tähendusest, võttes arvesse terminite kasutamise konteksti ja nende sätete eesmärgi, mille osaks nad on (vt selle kohta eelkõige 10. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-336/03: easyCar, EKL 2005, lk I-1947, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

57

Selles osas tuleb mõistet teataval kutsealal „tegutsemise koht” lähtuvalt kasutatud terminitest esimese põhitähendusest mõista nii, et see tähistab kohta, kus asjaomane isik konkreetset sooritab selle tegevusega seotud toiminguid.

58

Kuivõrd vaidlusalused siseriiklikud õigusnormid näevad ümberlückamatult ette, et isikute puhul, kes on nimetatud sellise äriühingu või muu ühingu seaduslikeks esindajateks, mis on Belgia ettevõtte tulumaksu kohustuslane või Belgia mitteresidendist maksukohustuslane, eeldatakse, et nad tegutsevad Belgias kutsealal füüsilisest isikust ettevõtjana, siis tekib nende õigusnormide puhul võimalus anda tegutsemise kohale niisugune määratlus, mis ei vasta käesoleva kohtuasja eelmisest punktist tulenevale ning mis on seega vastuolus liidu õigusega.

59

Kuigi peab paika, et liidu õigus ei piira liikmesriikide pädevust sotsiaalkindlustussüsteemide korraldamisel, ning ühenduse tasandil ühtlustamise puudumise korral määratakse sotsiaalkindlustussüsteemiga liitumise õiguse ja kohustuse tingimused kindlaks iga liikmesriigi õigusaktidega, peavad liikmesriigid oma pädevuse teostamisel siiski järgima liidu õigust (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Piatkowski, punktid 32 ja 33).

60

Nagu märgib Belgia valitsus, võib põhikohtuasjas käsitlese all olev eeldus muidugi hoida ära sotsiaalkindlustuspettust, mis seisneb Belgias asuvate äriühingute seaduslike esindajate kunstliku ümberpaiknemise teel kõrvalehiilimises füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks kohustuslikust sotsiaalkindlustusskeemist. Muutes selle eelduse ümberlückamatuks, lähevad kõnealused

siseriiklikud õigusnormid siiski kaugemale sellest, mis on rangelt vajalik pettuse vastu võitlemise eesmärgi saavutamiseks, kuna see tekitab üldkehtiva tõkke asjaomaste töötajate võimalusele selgitada siseriiklikus kohtus, et nende tegutsemise koht asub tõepoolest teise liikmesriigi territooriumil, kus nad konkreetselt sooritavad selle tegevusega seotud toiminguid.

61

Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata, et liidu õigusega, täpsemalt määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktiga b ja artikli 14c punktiga b ning sama määruse VII lisaga on vastuolus niisugused siseriiklikud õigusnormid, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, kui need võimaldavad liikmesriigil ümberlükkamatult eeldada, et kui selles liikmesriigis maksustatavat äriühingut juhitakse välismaalt, siis toimub juhtimistegevus selle esimese liikmesriigi territooriumil.

Teine küsimus

62

Esimesele küsimusele antud vastust arvestades ei ole teist küsimust vaja analüüsida.

Kohtukulud

63

Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Liidu õigusega, täpsemalt nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud nõukogu 29. juuni 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1606/98, artikli 13 lõike 2 punktiga b ja artikli 14c punktiga b ning sama määruse VII lisaga on vastuolus niisugused siseriiklikud õigusnormid, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, kui need võimaldavad liikmesriigil ümberlükkamatult eeldada, et kui selles liikmesriigis maksustatavat äriühingut juhitakse välismaalt, siis toimub juhtimistegevus selle esimese liikmesriigi territooriumil.

Allkirjad

(*1) Kohtumenetluse keel: prantsuse.